

WB168 Grachten en afvalverwerking

STINKENDE GRACHTEN

In Amsterdam is in de 19e eeuw een aantal grachten gedempt omdat ze zo smerig waren geworden, dat het onhygiënisch was. Grachten werden gebruikt als een open riool en alle troep die mensen kwijt moesten werd in de grachten gemikt. Er braken epidemieën uit en vooral in de zomermaanden stonk het verschrikkelijk in de stad. De mensen die het konden betalen vluchtten in de maanden dat de stank te erg werd weg uit de stad. Amsterdammers en Utrechters kozen mooie plekjes aan het water om hun lustplaats, het zomerverblijf, te bouwen. Dit is het beeld zoals dat in de populaire literatuur geschetst wordt. Maar klopt dat beeld wel? Werd echt al het industrieel en huiselijk afval van in de grachten gegooid? Waarom grepen de gemeentes niet eerder is om de ernstige ziekten te voorkomen? Waarom zijn er niet eerder riolen aangelegd? Hoe kwam men eigenlijk op het idee voor riolering? Als je zomers naar een 'lusthof' kunt gaan, waarom ga je dan 's winters toch weer terug: met al die verhuisperikelen van dien? Enzovoort. Enzovoort.

Leerdoel

Je leert een historisch overzicht te maken hoe de steden omgegaan zijn met hun afval.

Opdracht

Je maakt samen met je medeleerlingen een systematisch historisch overzicht van de werkelijke ontwikkelingen in de Hollandse steden over de rol van de grachten bij het afvoeren van allerlei afval van 1650 tot nu.

Vraag 1: Je bekijkt allereerst het wisebits filmpje. Je bespreekt in groepjes van vier de situatie rond de afvalverwerking en de consequenties ervan in de steden vanaf 1650 tot nu toe. Hoe denk je dat het gegaan is? Weet je het zeker? Op welke vragen zouden jullie een antwoord willen hebben om een juist beeld te kunnen krijgen van de ontwikkelingen in de omgang met industrieel en huiselijk afval?.

Vraag 2: De vragen die door de kleine groepjes bedacht zijn, worden aan de klas gepresenteerd en besproken op hun relevantie voor de opdracht. Jullie gaan dan ook na of alle relevante vragen wel gesteld zijn.

Vervolgens worden er afspraken gemaakt welke vragen door welk groepje uitgezocht zullen worden. Mogelijk kan de opdracht in onderling overleg toegespitst worden op een bepaald thema.

Handige sites waar zinvolle informatie te vinden is zijn onder andere:

- 🔗 canonvanamsterdam.nl - buitenhuizen
- 🔗 entoen.nu – buitenhuizen
- 🔗 amsterdam.info – grachten
- 🔗 stadsarchief.amsterdam.nl – grachten, riolering, buitenhuizen

Vragen zijn bijvoorbeeld

- ☐ Welke ziektes kwamen voor als gevolg van het vieze water? Waarom? Wanneer wist men wat de oorzaak van de ziekten was en wat je er tegen kon doen?
- ☐ Wanneer werd er in Amsterdam riolering aangelegd? Hoe kwam men eigenlijk op dit idee?
- ☐ Waar zijn in Amsterdam de rijkere buurten? Waarom denk je dat die daar liggen?
- ☐ Vanuit welke steden trokken mensen nog meer weg vanwege de stank?
- ☐ Hoe houdt Amsterdam het water in de grachten tegenwoordig schoon? En vanaf wanneer doet men dat?
- ☐ Waar en wanneer werden de buitenhuizen gebouwd?
- ☐ Kun je afbeeldingen vinden van de buitenhuizen?
- ☐ Welke regels waren er voor het industriële afval in 1650 en daarna?
- ☐ Waarom woonden veel mensen (arm en rijk) in de steden?
- ☐

Vraag 3: Ga in je groepje na welke informatie je nodig hebt om de vragen waarvoor je verantwoordelijk bent te kunnen beantwoorden. De resultaten presenteer je aan de klas. Het is verstandig als je je voorbereidt op kritische vragen van je medeleerlingen en je docent. Waar denk je dat je de gewenste informatie kan vinden? Zoek de informatie bij elkaar en probeer daarmee een onderbouwd antwoord op de vragen te formuleren.

Vraag 4: De vragen en de antwoorden worden plenair in de klas gepresenteerd en besproken. Aandachtspunten hierbij zijn: hoe geloofwaardig is de gebruikte informatie? Is het gegeven antwoord juist? Kloppen de antwoorden onderling? Zijn er tegenstrijdige gegevens, wat doe je daarmee? Zijn er nog vragen die niet beantwoord zijn? Zijn er mogelijk weer nieuwe vragen? Lukt het om in grote lijnen te schetsen van de geschiedenis rond het afval in de grote steden.

Mogelijk is een tweede ronde van informatie zoeken nodig.